

**80 LAT HISTORII CHEMII ORGANICZNEJ
I 50 LAT HISTORII CHEMII POLIMERÓW
W UNIWERSYTECIE MARII CURIE-
SKŁODOWSKIEJ W LUBLINIE**

80 YEARS OF HISTORY OF ORGANIC CHEMISTRY
AND 50 YEARS OF HISTORY OF POLYMER
CHEMISTRY AT MARIA CURIE-SKŁODOWSKA
UNIVERSITY IN LUBLIN

Barbara Gawdzik*, Władysław Majewski

*Katedra Chemii Polimerów, Wydział Chemii UMCS w Lublinie,
pl. Marii Curie-Skłodowskiej 5, 20-031 Lublin
e-mail: barbara.gawdzik@mail.umcs.pl

Prof. Barbara Gawdzik is a graduate of chemistry from the Faculty of Mathematics, Physics and Chemistry of Maria Curie-Skłodowska University (1978). After graduation, she was employed at the Institute of Chemistry of MCS University, initially as a technical employee and from 1982 as an assistant. She completed her doctorate under the supervision of Prof. Andrzej Waksmundzki, PhD, h.c. in 1986. She obtained habilitation in 1993 and the title of professor in January 2004. In the years 2006-2023, she headed the Department of Polymer Chemistry. For 2 cadences (1999-2002, 2002-2005) she was the V-ce Dean for Research at the Faculty of Chemistry of Maria Curie-Skłodowska University. Her research topics include synthesis of polymeric microspheres for chromatography, preparation and investigations of carbon adsorbents from synthetic and natural precursors, use of materials from recycling to the synthesis of polymers, composites and biocomposites. She has published over 160 scientific articles, over 30 patents, and 6 industrial implementations.

<https://orcid.org/0000-0003-4856-0309>

Dr. Władysław Majewski is a graduate of chemistry from the Faculty of Mathematics, Physics and Chemistry of Maria Curie-Skłodowska University (1974). In 1985 he defended his PhD thesis, carried out under the supervision of Professor Marian Janczewski in the Department of Organic Chemistry. In 2006 he was employed at the Department of Polymer Chemistry. He retired in 2017.

He is, among other achievements, the author of a textbook for students entitled: “Mechanizmy reakcji organicznych”, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2012.

ABSTRACT

This article presents 80 years of the history of organic chemistry at Maria Curie-Skłodowska University (UMCS) in Lublin. The Department of Organic Chemistry was established on October 28, 1944 as one of two departments in the mathematical-physical-chemical division. Over the 80 years of its existence, it has undergone many reorganizations, its name has been changed, and it has even been demoted to the role of a laboratory. However, it still functions, currently under the name of the Department of Organic Chemistry and Crystal Chemistry.

The Department of Organic Chemistry and Technology (initially the Department of Organic Synthesis) separated from the Department of Organic Chemistry and survived until 2006, when it was disestablished.

The second unit originated from the Department of Organic Chemistry is the Department of Polymer Chemistry. It has been operating at UMCS for 50 years, initially as the Plastics Team, and since 1989 as the Department of Polymers Chemistry and Technology and since 2006 as the Department of Polymers Chemistry.

Keywords: Maria Curie-Skłodowska University, history, organic chemistry, polymer chemistry

Słowa kluczowe: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, historia, chemia organiczna, chemia polimerów

WPROWADZENIE

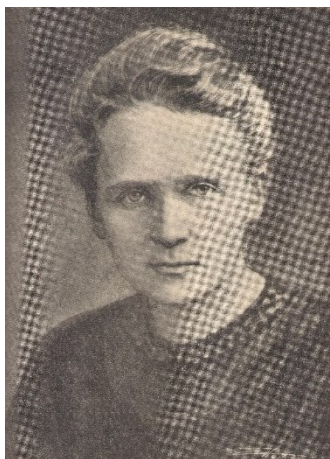
Historia chemii organicznej w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej zaczęła się wraz z utworzeniem uczelni. Na posiedzeniu PKWN, 23 października 1944 r., zapadły decyzje o utworzeniu uniwersytetu w Lublinie (Rys. 1.). Na wniosek kierownika Resortu Oświaty PKWN dr. Stanisława Skrzyszewskiego oraz premiera rządu Edwarda Osóbki-Morawskiego, za zdecydowano o utworzeniu uczelni wyższej, aby zrekompensować utratę przez odradzające się państwo polskie, ośrodków akademickich w Wilnie i we Lwowie.

Rysunek 1. Manifest PKWN i Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej (Lublin, 23.10.1944 r.).
Figure 1. PKWN Manifesto and Journal of Laws of the Republic of Poland (Lublin, 23/10/1944).

Na tym samym posiedzeniu zdecydowano również o nadaniu uczelni imienia. Na wniosek Kierownika Resortu Administracji, Adama Ostrowskiego przyjęto, że patronką uniwersytetu będzie Maria Curie-Skłodowska (Rys. 2.) [1].

W dekreście PKWN określono schemat organizacyjny uczelni, w którym przewidziano 4 wydziały: Lekarski, Przyrodniczy, Rolny i Weterynaryjny a możliwość powoływania kolejnych wydziałów pozostawiono w dyspozycji Resortu Oświaty. I już 9 stycznia 1945 roku rozporządzeniem Ministra Oświaty, na wniosek Senatu Uniwersytetu Marii-Curie Skłodowskiej (UMCS), został powołany Wydział Farmaceutyczny (Rys. 3.).

Rysunek 2. Maria Curie-Skłodowska.
Figure 2. Maria Curie-Skłodowska.

Rysunek 3. Godło UMCS (1945).
Figure 3. UMCS emblem (1945).

Pierwszy rok akademicki w UMCS rozpoczął się 15 listopada 1944 r. 3 stycznia 1945 r. zaczęły się pierwsze zajęcia akademickie.

14 stycznia 1945 miała miejsce uroczysta inauguracja pierwszego roku akademickiego dla 5 Wydziałów UMCS. Udział w niej wzięli Prezydent Krajowej Rady Narodowej (KRN) Bolesław Bierut, Minister Oświaty dr Stanisław Skrzeszewski oraz przedstawiciele zagranicznych środowisk naukowych i państwowych (Rys. 4.).

Na pierwszym roku studia podjęło 676 studentów, na wyższych latach - 130. Uczelnia zatrudniała wówczas 42 profesorów i 80 asystentów.

Rysunek 4. Uroczysta inauguracja pierwszego roku akademickiego w UMCS w obecności prezydenta Krajowej Rady Narodowej Bolesława Bieruta (14 stycznia 1945).

Figure 4. Ceremonial inauguration of the first academic year at UMCS in the presence of the president of the KRN Bolesław Bierut (January 14, 1945).

28 października 1944 r. Rada Wydziału Przyrodniczego, którego pierwszym dziekanem był prof. dr Konstanty Strawiński, ustaliła że na Wydziale należy utworzyć 2 sekcje: matematyczno-fizyczno-chemiczną i biologiczną. W skład sekcji matematy-

czno-fizyczno-chemicznej weszły 2 katedry chemii: Katedra Chemii Nieorganicznej, której kierownikiem został dr Władysław Wiśniewski zast. prof. i Katedra Chemii Organicznej, kierowana przez dr Marian Godlewicza zast. prof.

W październiku 1945 r. Katedra Chemii Organicznej została włączona w struktury Wydziału Farmaceutycznego UMCS a w 1950 r., po wydzieleniu z UMCS Akademii Medycznej, Katedra Chemii Organicznej powróciła w struktury Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego UMCS, który powstał w grudniu 1946 r. po zmianie nazwy Wydziału Przyrodniczego (Rozp. Min. Oświaty z dnia 14.V.1946).

Kolejna reorganizacja struktury Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego, miała miejsce w 1951 r., kiedy został podzielony na 2 wydziały: Wydział Biologii i Nauk o Ziemi i Wydział Matematyki, Fizyki i Chemii.

Rysunek 5. Pierwszy Rektor UMCS, profesor Henryk Raabe.

Figure 5. The first Rector of UMCS, Professor Henryk Raabe.

Wiele wysiłku w kompletowanie składu osobowego katedr i organizację procesu dydaktycznego włożył pierwszy rektor UMCS prof. Henryk Raabe (Rys. 5.). Prof. Raabe od 1944 r. był członkiem Rady Naczelnej Polskiej Partii Socjalistycznej (PPS) oraz Centralnego Komitetu Wykonawczego PPS, w październiku 1946 r. został członkiem Rady Naczelnej Towarzystwa Przyjaciół Młodzieży Szkół Wyższych, a w styczniu członkiem Rady Naukowej przy Ministrze Oświaty. W wyborach styczniowych 1947 r. uzyskał legitymację poselską.

Dzięki osobistym staraniom u prezydenta Bolesława Bieruta, premiera Edwarda Osóbki-Morawskiego oraz ministra przemysłu i handlu, uzyskał kredyt na poprawę warunków finansowych pracowników uczelni, doprowadził do otwarcia stołówki dla pracowników, zabiegał o niepowoływanie studentów do wojska, był inicjatorem zorganizowania studentom wakacyjnego obozu wypoczynkowego w pałacu i parku ma-

jątku w Łęcznej oraz stoczył dramatyczną walkę z Komendą Milicji Obywatelskiej o pałac Lubomirskich, który od 20 października 1945 r. przeszedł na własność uczelni [2].

W początkach istnienia UMCS był w posiadaniu kilku obiektów na terenie Lublina, w tym Gmachu Głównego w Pałacu Rządu Gubernialnego przy Placu Litewskim 5, Gmachu Collegium Iuridicum przy Placu Litewskim 3, Gmachu Collegium Anatomicum przy ul. Spokojnej 1 i Gmachu Collegium Agrobiologicum ale pierwsze laboratoria chemiczne, organizowane od podstaw, mieściły się w pomieszczeniach adaptowanych w różnych budynkach mieszkalnych, np. w budynku przy ulicy Radziwiłłowskiej 3, placu Litewskim 3 oraz pomieszczeniach Gimnazjum im. S. Staszica przy al. Racławickich. Miasteczko Akademickie było dopiero w planach.

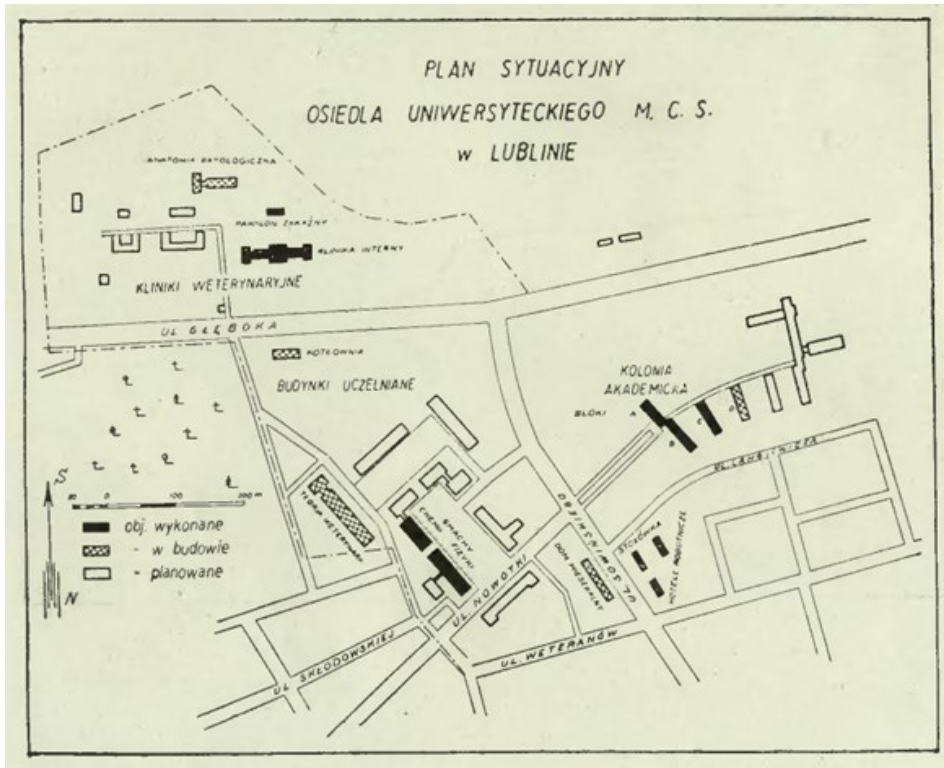

Rysunek 6. Uroczystość wręczenia dla UMCS aktu nadania darowizny gruntów w obecności Rektora Prof. Raabego i Przewodniczącego WRN Ludwika Czugały.

Figure 6. Ceremony of presenting the act of donation of land to UMCS in the presence of the Rector, Prof. Raabe and the Chairman of the WRN, Ludwik Czugała.

3 kwietnia 1946 roku Miejska Rada Narodowa w Lublinie, podjęła uchwałę o przekazaniu aktem darowizny gruntów o pow. 172 820 m², stanowiących własność gminy miejskiej, pod przyszłą rozbudowę Uniwersytetu. „Miejska Rada Narodowa rozporządza, aby wiecznymi czasy ziemia ta związana została z miastem Lublinem i Uniwersytetem jego, a żadną miarą nikomu innemu odstąpiona być nie mogła” (Rys. 6.) [3,4]. Dwa lata później, granice terenów przyszłego miasteczka akademickiego uległy znacznemu rozszerzeniu, dzięki działaniom różnych instytucji, do blisko 80 ha.

Opracowanie projektów budynków dydaktyczno-naukowych zlecono architektom: mgr inż. Czesławowi Gawdzikowi i mgr inż. Tadeuszowi Witkowskiemu, wyłonionym w drodze konkursu (Rys. 7, 8).

Rysunek 7. Plan osiedla UMCS z 1948 r.
Figure 7. Plan of the UMCS campus from 1948.

Rysunek 8. Makieta placu Marii Curie-Skłodowskiej w wersji planowanej w początku lat 50. XX wieku.
Figure 8. A model of Maria Curie-Skłodowska Square as planned in the early 1950s.

1. DZIEJE CHEMII ORGANICZNEJ

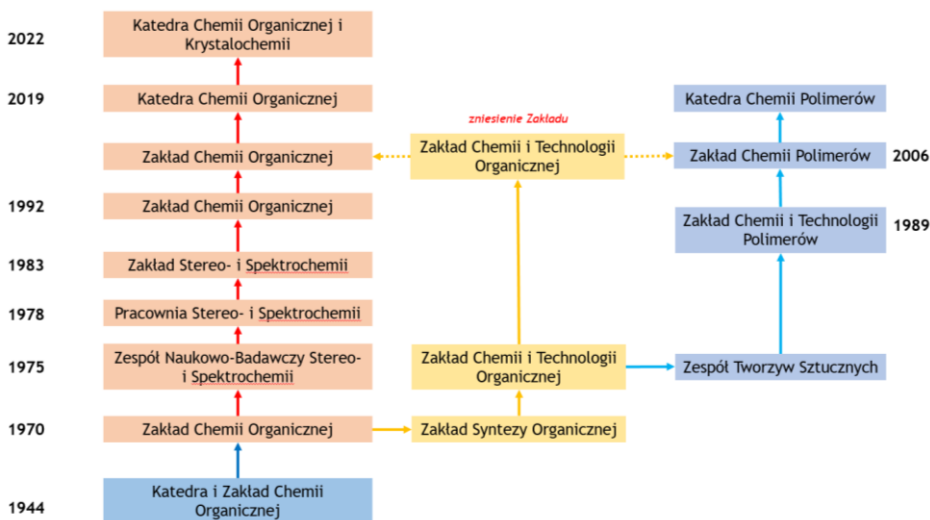
W 1953 r. do użytku oddano 2 pierwsze budynki – budynek Fizyki oraz budynek Małej Chemii dla sekcji chemicznej. Na parterze budynku Małej Chemii swoją siedzibę otrzymała Katedra Chemii Organicznej, którą wówczas kierował dr Wojciech Dymek zast. prof. (Rys. 9).

Rysunek 9. Budynek „Małej Chemii” na Pl. M. Curie-Skłodowskiej (lata 60-te).

Figure 9. “Mała Chemia” building at M. Curie-Skłodowska Square (1960s).

Historia chemii organicznej w UMCS była burzliwa i pełna nieoczekiwanych zwrotów akcji (Rys. 10.). W ciągu 9 lat istnienia UMCS, dr Wojciech Dymek był już trzecim kierownikiem Katedry Chemii Organicznej.

Rysunek 10. Schemat organizacyjny pionu Chemii Organicznej (Rys historyczny).

Figure 10. Organizational scheme of the Organic Chemistry division (Historical outline).

Pierwszym kierownikiem został dr Marian Godlewicz zast. prof., który tytuł inżyniera chemika oraz stopień doktora uzyskał przed wojną na Politechnice Lwowskiej (Rys. 11.). Na prośbę rektora UMCS prof. Raabego w 1944 r. objął kierownictwo Katedry Chemii Organicznej. W 1947 r. wyjechał jako stypendysta do Wielkiej Brytanii (Sheffield), z której powrócił w 1949 r. i nadal kierował Katedrą Chemii Organicznej. W dniu 13 czerwca 1950 r. dr. Marian Godlewicz popełnił samobójstwo zażywając cyjanek potasu [5].

Dr Marian Godlewicz zajmował się zagadnieniami związanymi z przeróbką ropy naftowej i gazu ziemnego. O randze tych badań świadczą Jego publikacje, w tym artykuł opublikowany w roku 1949 w *Nature: A New Method for the Separation of Hydrocarbons by Selective Adsorption*, *Nature*, 164, 1132-1133 (1949) (Rys. 12.).

Rysunek 11. Pierwszy kierownik Katedry Chemii Organicznej, dr Marian Godlewicz, zast. prof.

Figure 11. The first head of the Department of Organic Chemistry, Dr. Marian Godlewicz, deputy prof.

1133

from yellow to red or deep brown; specific gravity is about 1.10. A fraction which can be dried by methyl ethyl ketone, which dissolves in most cases the rest of the adsorbed material from silica-gel. At normal temperature it is a solid substance of dark colour. As might be expected from the usual relationship of adsorbability to molecular structure, the first fraction contains saturated hydrocarbons, the second fraction seems to contain partially hydrogenated aromatic rings, the third aromatics and the fourth residue bodies. It must be borne in mind that hydrocarbons contained in the first fraction represent, according to the present state of the chemistry of lubricating oils, the most valuable part, consisting of lubricants of high quality. On the other hand, constituents contained in the third and fourth fraction belong to those compounds the removal of which is the main aim of commercial refining processes (the solvent extraction or sulphuric acid treatment). My method thus permits of the quantitative estimation of both the most valuable and of the undesirable constituents contained in different lubricating oils.

The intermediate second fraction can be easily subdivided by the use of different indicators into many fractions, some of which presumably may be incorporated as valuable constituents into commercial lubricating oils, and so on. It has evident value for many other purposes, as, for example, determining the efficiency of commercial and laboratory refining processes. It may be also easily applied for the rapid testing of the purity of some other hydrocarbons, such as those obtained from coal tar.

Apart from its technical significance, this method represents an important approach towards the separation and characterization of lubricating hydrocarbons according to chemical groups. In connection with distillation and fractional precipitation (for example, by the use of light hydrocarbons) this method provides much sharper separation of very complicated lubricating hydrocarbon mixtures than has been possible up to now.

The work is being continued, and full technical details will be published later.

I am greatly indebted to Prof. B. J. Szajnos and Dr. W. A. Kirby for their interest and encouragement.

MARIAN GODLEWICZ
Department of Fuel Technology,
University of Sheffield.

May 4.

Reference: M. J. *Journal of Chemical Physics*, 18, 279 (1950).
Analyst and Chem. Abstr., 44, 1561 (1957).
Anal. Chem., 28, 1045 (1956).
J. Inst. Petrol., 47, 26 (1951).
Fuel Abstracts, A, 26, 1 (1947) (1948), 306, 742, 743, 744.
Petroleum Z., 24, 85, 9, 1 (1950).

Response of Plasmodium berghei to Antimalarial Drugs

The discovery of Plasmodium berghei by Vincke and Lipi¹ has provided a valuable new strain of malarial for the laboratory trials of chemotherapeutic drugs. We are grateful to Prof. H. E. Short for presenting us with a strain of this organism, which we have used for the investigation of the series of 2-4-diaminopyrimidines described by Pabo et al.² One of the compounds, 2:4-diamino-5-pyrimidin-

phenoxyl-6-methyl pyrimidine (48-210), was assayed simultaneously against *P. polinochei* in shake and *P. berghei* in mice at the same dose-levels. The shake test was performed by the method of Curt, Dewey and Row³ and the mouse test by similar procedure. The mice were inoculated intraperitoneally with a suspension of infected blood in bacteriological saline. Each mouse received about five million parasitized erythrocytes. Six doses of drug were given by stomach tube, night and morning, for the following three days. Blood smears were prepared on the fifth and seventh days of the disease, and the percentage of parasitized cells determined for each mouse.

Drug	Quinine equivalent	
	<i>P. polinochei</i>	<i>P. berghei</i>
48-210	0.8	0.2
"Panacquin"	1.0	0.2
"Mepacrine"	1.0	0.2
"Paludrine"	1.0	0.2

The results, using a set of standard antimalarials for comparison, are summarized in the accompanying table, and show that although the quinine equivalent of 48-210 and Chloroquine⁴ are about equal upon the two species of Plasmodium, the figure for "Panacquin", "Mepacrine" and "Paludrine" are very different. The most striking difference is shown by "Panacquin" and "Mepacrine", the relative activities of which are revealed: the low activity of "Panacquin" against *P. berghei* has been confirmed in further experiments. These variations may perhaps be explained by differences in the rate of absorption and excretion of the drugs in mice and chicks, or by differences in the susceptibility of the two species of Plasmodium to the various drugs.

Ecoerythrocytic forms of *P. berghei* have not as yet been described, but it is likely that they exist, and may also differ from those of *P. polinochei* in their susceptibility to drugs.

L. G. GOODWIN
Wellcome Laboratories of Tropical Medicine,
153 Euston Road,
London, N.W.1.

Aug. 17.

¹Uebel, L. H., and Lipi, M., *Ann. Soc. Parasit. Trop.*, 10, 17 (1941).
²Pabo, E. A., Robbins, G. H., Reed, F. B., and VandeKroff, H., *Ann. Soc. Parasit. Trop.*, 10, 17 (1941).
³Curt, F. H. S., Dewey, D., and Row, F. L., *Ann. Trop. Med. Parasit.*, 28, 70 (1934).

Kadrę Katedry Chemii Organicznej tworzyli: kierownik: dr Marian Godlewicz, zast. prof., starsi asystenci: mgr Teresa Bisanz, mgr Edward Zienkiewicz; młodszy asystenci: Kazimierz Jekiewicz, Juliusz Malicki i laborantka Irena Łokuciewska.

Po Jego śmierci kuratorem Katedry Chemii Organicznej, został prof. dr hab. Andrzej Waksmundzki, będący równocześnie kierownikiem Katedry Chemii Fizycznej i aktywnie pracujący na rzecz rozwoju Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego, Lekarskiego i Farmaceutycznego (Rys. 13.).

Rysunek 12. Artykuł w *Nature*, 1949.
Figure 12. The article in *Nature*, 1949.

Rysunek 13. Profesor Andrzej Waksmundzki jako Dziekan Wydziału Farmaceutycznego AM w Lublinie (1957).

Figure 13. Professor Andrzej Waksmundzki as Dean of the Faculty of Pharmacy of the Medical Academy of Lublin (1957).

W książce, znalezionej podczas sprzątania pomieszczeń piwnicznych w pawilonie chemii organicznej przy ul. Glinianej 33, pt.: "Spis wykładów i skład osobowy na rok akademicki 1950/51 [6] można zapoznać się z ówczesnym składem osobowym Zakładu Chemii Organicznej: kierownik – vacat, kurator – prof. dr hab. Andrzej Waksmundzki i młodszy asystenci: Tadeusz Brzozowski, Irena Łokuciewska, Juliusz Malicki, Jerzy Mikulski i Włodzimierz Tyburczyk.

1 marca 1951 r. kierownikiem Katedry Chemii Organicznej został dr Wojciech Dymek, zast. prof., wywodzący się z krakowskiego środowiska akademickiego (Rys. 14.). Dr Dymek uzyskał przed wojną tytuł magistra i stopień doktora na Uniwersytecie Jagiellońskim a po wojnie zatrudnił się w Zakładzie Farmakologii Akademii Medycznej w Krakowie. Specjalizował się w syntezie leków, pochodnych aromatycznych związków heterocyklicznych. Do Jego największych osiągnięć zaliczyć należy opracowanie syntezy estrogenu i kwasu askorbinowego (witaminy C).

Rysunek 14. Dr Wojciech Dymek, zast. prof.

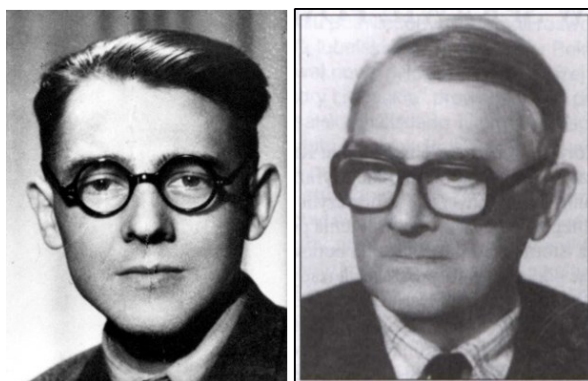
Figure 14. Dr Wojciech Dymek, deputy prof.

W skład Zakładu Chemii Organicznej kierowanego przez dr W. Dymka oprócz wymienionych wcześniej pracowników wchodził mgr Maria Wojtaś, mgr Antonina Waksmundzka, mgr Natalia Brzozowska i Janusz Matuszewicz.

Dr Wojciech Dymek pełnił funkcję prodziekana Wydziału Matematyki, Fizyki i Chemii UMCS w latach 1953 – 1955.

W sierpniu 1955 r. zrezygnował z kierowania Zakładem Chemii Organicznej w UMCS i powrócił do Krakowa, obejmując Katedrę Chemii na Wydziale Towaroznawstwa Wyższej Szkoły Ekonomicznej. Od 1960 wykładał także chemię farmaceutyczną na krakowskiej Akademii Medycznej, gdzie pracował do śmierci 2 lipca 1970 r.

1 września 1955 r., stanowisko kierownika Katedry Chemii Organicznej objął prof. dr Marian Janczewski, który kilka miesięcy wcześniej uzyskał tytuł profesora nadzwyczajnego na Uniwersytecie Poznańskim (Rys. 15.). Prof. Janczewski był specjalistą w zakresie syntezy i stereochemii związków organicznych. Choć miał głowę pełną pomysłów naukowych, o czym świadczy ponad 200 publikacji, był kontrowersyjną postacią.

Rysunek 15. Prof. dr Marian Janczewski.

Figure 15. Professor Marian Janczewski.

Jako kierownik Katedry Chemii Organicznej, w latach 1961-62 zwolnił dwóch pracowników członków Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (PZPR), twierdząc, „że w katedrze wtyczki partyjne nie są mu potrzebne” [2].

Profesor był promotorem 19 prac doktorskich ale równocześnie dbał o to aby żaden z Jego uczniów nie zrobił habilitacji.

Przykładowe problemy badawcze Prof. dr Mariana Janczewskiego dotyczyły: badań nad reaktywnością chemiczną pochodnych acenaftenu, badań nad wpływem budowy cząsteczkowej na własności optyczne układów sulfotlenkowych, wpływu izomerii położenia niektórych podstawników w pierścieniach aromatycznych na właściwości optyczne układów aromatycznych zawierających ugrupowania sulfo-

tlenkowe, wpływu struktury molekularnej na własności optyczne układów zawierających centrum chiralności zlokalizowane na atomie węgla, syntezy układów fosforoorganicznych z centrum chiralności zlokalizowanym na atomie fosforu, syntezy optycznie czynnych aminokwasów oraz badań nad reaktywnością chemiczną układów wielopierścieniowych (Rys. 16.).

Rysunek 16. Współpracownicy Profesora Janczewskiego w laboratorium (W. Podkościelny, T. Matynia, T. Bartnik, M. Wojtaś).

Figure 16. Professor Janczewski's co-workers in the laboratory (W. Podkościelny, T. Matynia, T. Bartnik, M. Wojtaś).

Trzeba jednak pamiętać, że dzięki inicjatywie i zabiegom prof. Janczewskiego u władz miejskich powstał pawilon Chemii organicznej przy ul. Glinianej 33, oddany do użytku w 1975 r (Rys. 17.).

Niestety, spory profesora z podwładnymi i postawa wobec władz uczelni doprowadziła do reorganizacji pionu chemii organicznej i czasowej degradacji roli kierowanej przez Niego jednostki, poprzez przekształcenie jej w 1976 r. decyzją Rektora UMCS, w Zespół Naukowo-Badawczy Stereo- i Spektrochemii a w 1978 r. w Pracownię Stereo- i Spektrochemii. Rangę zakładu przywrócono pracowni w 1983 r. Prof. Janczewski kierował Zakładem Stereo- i Spektrochemii, w znacznie okrojonym składzie osobowym, do 1991 r., kiedy to przeszedł na emeryturę. Prof. Marian Janczewski zmarł 26 stycznia 2000 r.

Rysunek 17. Tablica pamiątkowa oraz budynek pawilonu „Chemii organicznej” (współcześnie).
 Figure 17. Commemorative plaque and the pavilion building of “Chemia organiczna” (present day).

Kadrę Katedry Chemii Organicznej i później stworzonych jednostek organizacyjnych, którymi kierował prof. dr Marian Janczewski, tworzyli: dr Maria Wojtaś-Wasilewska, dr Wawrzyniec Podkościelny, dr Jerzy Pytlarz, dr Tadeusz Matynia, dr Władysław Charmas, dr Mieczysław Podgórski, dr Teresa Bartnik, dr Stanisław Dacka, dr Bożenna Dziurzyńska, dr Henryka Maziarczyk, dr Teresa Najda, dr Wit Janowski, dr Ewa Pawłowska, dr Romualda Kutyla, dr Teresa Jabłońska, dr Krystyna Zygo, dr Władysław Majewski, dr Jerzy Księżopolski, dr Anna Kultys, dr Salomea Sadowska, mgr Kajetan Amanowicz, mgr Lucjan Goś, mgr Krystyna Kurys, mgr Antoni Hoffman, mgr Zbigniew Konarzewski i mgr Janusz Matusewicz.

W roku 1991/92 kuratorem Zakładu Stereo- i Spektrochemii był dr hab. Piotr Staszczuk, prof. UMCS, a po przywróceniu pierwotnej nazwy Zakładowi na Zakład Chemii Organicznej w 1992 r., kuratorem był dr hab. Władysław Charmas.

W 1993 roku kierownikiem Zakładu Chemii Organicznej został dr hab. inż. Kazimierz Michał Pietrusiewicz, zatrudniony na stanowisku prof. UMCS (Rys. 18.).

Dr hab. K. M. Pietrusiewicz ukończył studia na Politechnice Łódzkiej w 1969 r. Stopień doktora nauk chemicznych uzyskał w Centrum Badań Molekularnych i Makromolekularnych (CBMiM) PAN w Łodzi w 1977 r., stopień doktora habilitowanego na Politechnice Łódzkiej w 1989 r. a tytuł profesora w 1996 r.

Rysunek 18. Prof. dr hab. inż. Kazimierz M. Pietrusiewicz.
Figure 18. Professor Kazimierz M. Pietrusiewicz.

W latach 1999-2006, pracował także w Instytucie Chemii Organicznej PAN w Warszawie, gdzie kierował Zespołem XIV. Prof. dr hab. K. M. Pietrusiewicz realizował w UMCS tematyki badawcze dotyczące syntezy i stereochemii związków fosforoorganicznych oraz katalizy asymetrycznej. Profesor interesował się chemią fosforu, syntezą i stereochemią P-stereogennych związków fosforu w formach enancjomerycznie czystych, projektowaniem i syntezą nowych typów cyklicznych P-stereogennych ligandów mono- i difosfinowych.

W 2007 roku w związku z reorganizacją w pionie chemii organicznej, skład Zakładu został powiększony o kilku pracowników ze zniesionego Zakładu Chemii i Technologii Organicznej.

Kadrę Zakładu Chemii Organicznej kierowanego przez prof. dr hab. inż. Kazimierza M. Pietrusiewicza, tworzyli: dr Oleh Demchuk, dr Krystyna Zygo, dr Marek Stankevič, dr Bogdan Tarasiuk, dr Sławomir Frynas, dr Małgorzata Topyła, mgr Katarzyna Glegoła, mgr Kamil Dziuba, mgr Renata Parcheta, mgr Małgorzata Lubańska, mgr Zbigniew Drzazga, mgr Sylwia Sowa, mgr Anna Szmigielska, mgr Antoni Hoffman, mgr Anna Włodarczyk mgr Anna Maj, mgr Małgorzata Węgiel i Anna Flis.

Prof. Pietrusiewicz wypromował 17 doktorów nauk chemicznych, w tym 6 w UMCS oraz opublikował około 150 artykułów naukowych. W 2016 r. prof. Kazimierz M. Pietrusiewicz przeszedł na emeryturę a kierowanie Zakładem przejął Jego wychowanek dr hab. Marek Stankevič (Rys. 19.).

Dr hab. M. Stankevič kontynuował tematykę Prof. Pietrusiewicza oraz angażował się w rozwój młodej kadry. W 2022 r. z nieznanych przyczyn zrezygnował z kierowania Katedrą Chemii Organicznej (do 2019 r. Zakład Chemii Organicznej) ale nadal prowadzi aktywną działalność naukową. W 2024 r. uzyskał tytuł profesora. Jest współautorem około 50 artykułów naukowych.

Rysunek 19. Prof. dr hab. Marek Stankevič.
Figure 19. Professor Marek Stankevič.

W roku akademickim 2022/23, kierownikiem został dr hab. Daniel Kamiński, prof. UMCS, specjalista w zakresie krystalochemii, który tę funkcję sprawuje do chwili obecnej (Rys. 20.). Na Jego wniosek, nazwa jednostki została zmieniona na Katedra Chemii Organicznej i Krystalochemii.

Rysunek 20. Dr hab. Daniel Kamiński, prof. UMCS.

Figure 20. Dr hab. Daniel Kamiński, prof. UMCS

Aktualny stan zatrudnienia w Katedrze Chemii Organicznej i Krystalochemii: kierownik – dr hab. Daniel Kamiński, prof. UMCS, prof. dr hab. Marek Stankevič, prof. dr hab. Anna E. Kozioł, dr Kamil Dziuba, dr Sławomir Frynas, dr Elżbieta Łastawiecka, dr Sylwia Sowa, dr Katarzyna Szwaczko, dr Adam Włodarczyk i mgr Anna Szmigielska.

2. HISTORIA ZAKŁADU CHEMII I TECHNOLOGII ORGANICZNEJ

Rozwój Uniwersytetu wymagał zmian jego struktury. Bardzo znaczące zmiany miały miejsce w 1970 r. Sekcje istniejące na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii przekształcono wówczas w samodzielne instytuty, w których utworzono nowe zakłady.

W 1970 r. z Katedry Chemii Organicznej został wydzielony Zakład Syntezy Organicznej, kierowany przez doc. dr Wawrzyńca Podkościelnego, który istniał do 1976 r. (Patrz Schemat - Rys. 10).

W 1976 r. Zakład został przekształcony w Zakład Chemii i Technologii Organicznej, w którym dodatkowo zatrudnienie znalazło wielu pracowników z grupy prof. Mariana Janczewskiego.

Kierownikiem Zakładu Chemii i Technologii Organicznej do roku 1978 był doc. dr Jerzy Pytlarz, specjalizujący się w syntezie barwników (Rys. 21.). Był autorem 18 publikacji oraz 6 patentów a także promotorem 2 prac doktorskich. Doc. Pytlarz pełnił także funkcję prodziekana Wydziału Matematyki, Fizyki i Chemii w latach 1978-1981. Docent dr Jerzy Pytlarz zmarł 10 października 1983 r.

Rysunek 21. Doc. dr Jerzy Pytlarz.

Figure 21. Docent dr Jerzy Pytlarz.

Od 1978 r. kierownikiem Zakładu Chemii i Technologii Organicznej był doc. dr Wawrzyniec Podkościelny. Doc. Podkościelny uzyskał stopień doktora w 1964 r. w UMCS a habilitację w 1994 r. (Rys. 22.).

Rysunek 22. Dr hab. Wawrzyniec Podkościelny, prof. UMCS.

Figure 22. Dr hab. Wawrzyniec Podkościelny, prof. UMCS

Specjalizował się w syntezie polimerów siarkowych, syntezie związków biologicznie aktywnych (zwłaszcza pestycydów) a także w syntezie UV-utwardzalnych kompozycji do zastosowań w technologii światłowodów.

Był promotorem 9 prac doktorskich a wyniki badań ogłosił w 187 publikacjach i 55 patentach.

W latach 1970-78 oraz 1981-84 pełnił funkcję zastępcy dyrektora Instytutu a w latach 1988-1989 dyrektora Instytutu Chemii UMCS (Rys. 23.).

Rysunek 23. Członkowie Rady Instytutu Chemii UMCS – lata 80-te.

Figure 23. Members of the Council of the Institute of Chemistry - the 1980s.

Dr hab. Wawrzyniec Podkościelny, prof. UMCS kierował Zakładem do chwili przejścia na emeryturę w 2002 r. Zmarł 20 września 2008 r.

W 2002 r. kierownikiem Zakładu Chemii i Technologii Organicznej został dr hab. Władysław Charmas. Doktorat obronił w UMCS w 1970 r. a stopień doktora habilitowanego uzyskał w 1992 r. (Rys. 24.).

Rysunek 24. Dr hab. Władysław Charmas, prof. UMCS.
Figure 24. Dr hab. Władysław Charmas, prof. UMCS

Zainteresowania naukowe dotyczyły syntezy i badania właściwości polimerów zawierających w strukturze atomy siarki. Dorobek naukowy dr hab. Władysława Charmasa, obejmował ok. 50 artykułów naukowych i kilka patentów. Był promotor I pracy doktorskiej.

Dr hab. Władysław Charmas funkcję kierownika Zakładu Chemii i Technologii Organicznej pełnił do 2006 r., kiedy przeszedł na emeryturę. Dr hab. Władysław Charmas, prof. UMCS zmarł 28 maja 2015 r.

Kadrę Zakładu Chemii i Technologii Organicznej tworzyli: Andrzej Bartnicki, Maria Bogdanowicz, Wanda Bury, Władysław Charmas, Antoni Cybulski, Jadwiga Dethloff, Michael Dethloff, Bożenna Dziurzyńska, Lucyna Gajewska, Wit Janowski, Maria Kalinowska, Wanda Kowalewska, Krzysztof Kowalewski, Halina Kowalik, Roman Kowalik, Kazimierz Kowalski, Anna Kultys, Konstanty Łachota, Władysław Majewski, Barbara Marcewicz, Tadeusz Matynia, Henryka Maziarczyk, Stanisław Miącz, Maria Mirosław, Janusz Mróz, Teresa Najda, Teresa Opieka, Lucyna Pędzisz, Mieczysław Podgórski, Elżbieta Poździk, Wawrzyniec Podkościelny Wiesław Rudź, Jerzy Pytlarz, Ewa Smulkowska, Zbigniew Sobczak, Krystyna Staszczuk, Henryk Szczepaniak, Stanisława Szubińska, Joanna Taborska, Bogdan Tarasiuk, Danuta Wdowicka, Marek Woroźbit, Anna Wójcik, Krystyna Zygo i Danuta Żarczyńska.

W 2006 r. władze uczelni zdecydowały o zniesieniu tej jednostki a kuratorstwo na czas reorganizacji powierzono prof. dr hab. Barbarze Gawdzik.

Po 30 latach funkcjonowania, Zakład Chemii i Technologii Organicznej przeszedł do historii.

3. HISTORIA POLIMERÓW W UMCS

Aby przedstawić 50-letnią historię polimerów w UMCS, należy przypomnieć, że w latach 70-tych władze państwowe zwiększyły nacisk na unowocześnienie gospodarki, wprowadzanie nowych technologii i rozwój badań naukowych.

W związku z zaistniałą sytuacją, decyzją Rektora UMCS w 1975 r. w Instytucie Chemii został powołany Zespół Tworzyw Sztucznych. Zespół stanowił jednostkę badawczą, wchodzącą w skład Zakładu Chemii i Technologii Organicznej (Patrz Schemat – Rys. 10). Kierownikiem został dr Tadeusz Matynia.

W 1989 r. wraz z zarządzeniem Ministra Edukacji Narodowej odnośnie powołania Wydziału Chemii w UMCS, miało miejsce przekształcenie Zespołu w Zakład Chemii i Technologii Polimerów. Kadre Zakładu Chemii i Technologii Polimerów w roku jego utworzenia tworzyli: kierownik – dr hab. Tadeusz Matynia, dr Barbara Gawdzik, dr Jerzy Książkowski, mgr Urszula Czerwińska-Bil, mgr Grzegorz Nowakowski, mgr Hanna Witak, mgr Elżbieta Chmielewska, mgr Krystyna Kurys i inż. Ewa Zarębska.

Rysunek 25. Dr hab. Tadeusz Matynia, prof. UMCS.
Figure 25. Dr hab. Tadeusz Matynia, prof. UMCS

Dr hab. Tadeusz Matynia stopień doktora uzyskał w 1969 r., po czym wyjechał na roczny staż do Instytutu Chemii Przemysłowej w Warszawie (Rys. 25.). Od 1972 roku wprowadzał w UMCS tematyki związane z chemią i technologią polimerów a badania na temat syntezy i oceny właściwości nowych żywic epoksydowych były przedmiotem Jego habilitacji w 1981 r.

W swoim dorobku miał około 100 artykułów naukowych, blisko 80 udzielonych patentów oraz liczne wdrożenia przemysłowe. Wypromował 3 doktorów.

W 2006 r. dr hab. Tadeusz Matynia, prof. UMCS przeszedł na emeryturę. Profesor Tadeusz Matynia zmarł 15 maja 2023 r.

W 2006 r. kierowanie Zakładem Chemii i Technologii Polimerów powierzono prof. dr hab. Barbarze Gawdzik, na której wniosek zmieniono nazwę jednostki na Zakład Chemii Polimerów (Rys. 26.). Po zniesieniu Zakładu Chemii i Technologii Organicznej, część pracowników zatrudniła się w Zakładzie Chemii Polimerów. W nowej formie jednostka liczyła 20 pracowników: kierownik – prof. dr hab. Barbara Gawdzik, dr hab. Anna Kultys, dr Władysław Majewski, dr Magdalena Rogulska, dr Wiesław Rudź, dr Joanna Osypiuk-Tomasik, dr Małgorzata Maciejewska, dr Magdalena Sobiesiak, dr Marta Worzakowska, dr Jerzy Książopolski, dr Maciej Podgórski, dr Andrzej Bartnicki, mgr Łukasz Szajnecki, mgr Beata Podkościelna, mgr Janina Nowak, mgr Anna Zajączkowska, mgr Elżbieta Chmielewska, inż. Ewa Zarębska, Krzysztof Kowalewski i Kazimierz Kowalski.

Prof. Barbara Gawdzik zrobiła doktorat pod kierunkiem prof. dr hab. Andrzeja Waksmundzkiego dra. h. c. w 1986 r., habilitację w 1993 r. a tytuł profesora uzyskała w styczniu 2004 r. Przez 2 kadencje (1999-2002, 2002-2005) była prodziekanem ds. Badań Naukowych na Wydziale Chemii UMCS (Rys. 27.).

Rysunek 26. Prof. dr hab. Barbara Gawdzik.

Figure 26. Professor Barbara Gawdzik.

Początkowo, rozwijała tematykę związaną z syntezą wypełnień polimerowych do chromatografii. Podjęła także badania na temat kompozytów, biokompozytów, syntezy polimerów opartych o surowce pochodzące z recyklingu oraz preparatyki materiałów węglowych opartych o polimerowe prekursorzy.

W swoim dorobku ma ponad 160 artykułów naukowych, ponad 30 uzyskanych patentów, 6 wdrożeń w przemyśle.

Wypromowała 13 doktorów nauk chemicznych a 7 Osób spośród Jej współpracowników uzyskało habilitację w latach 2013-2019.

Rysunek 27. Prof. Barbara Gawdzik (Prodziekan), Prof. Tadeusz Borowiecki (Dziekan Wydziału Chemii UMCS), oraz Prof. Marian Harasimiuk (JM Rektor UMCS).

Figure 27. Prof. Barbara Gawdzik (Vice-Dean), Prof. Tadeusz Borowiecki (Dean of the Faculty of Chemistry), and Prof. Marian Harasimiuk (Rector of Maria Curie-Skłodowska University).

W związku z zakończeniem kadencji, w 2023 r. przestała pełnić funkcję kierownika Katedry Chemii Polimerów (do 2019 r. Zakład Chemii Polimerów).

Od 1 października 2023, Katedrą Chemii Polimerów kieruje dr hab. Beata Podkościelna, prof. uczelni (Rys. 28.).

Dr hab. Beata Podkościelna zrobiła doktorat pod kierunkiem prof. dr hab. Barbary Gawdzik w 2009 r., stopień dr hab. uzyskała w 2016 r., a tytuł profesora w maju 2024 r.

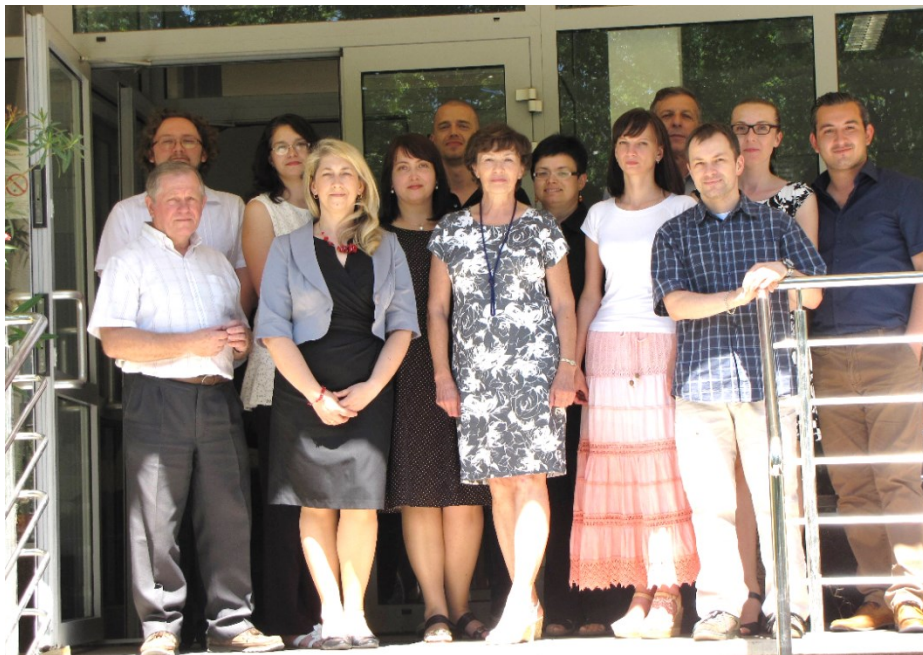
Rysunek 28. Prof. dr hab. Beata Podkościelna.

Figure 28. Professor Beata Podkościelna.

Była promotorem w 4 przewodach doktorskich.

Jej tematyka badawcza to synteza nowych monomerów i polimerów, zastosowanie różnych technik polimeryzacji do syntezy polimerów, modyfikacja chemiczna polimerowych mikrosfer, fotochemia, fizyko-chemiczne i termiczne

badania polimerów, modyfikacja chemiczna i zastosowanie ligniny do syntezy materiałów polimerowych, synteza kompozytów, blend polimerowych i materiałów hybrydowych.

Rysunek 29. Pracownicy Katedry Chemii Polimerów (2017).
Figure 29. Staff of the Department of Polymer Chemistry (2017).

Obecny skład osobowy Katedry Chemii Polimerów: kierownik – prof. dr hab. Beata Podkościelna, prof. dr hab. Barbara Gawdzik, dr hab. Maciej Podgórski, prof. uczelni, dr hab. Magdalena Sobiesiak, prof. uczelni, dr hab. Marta Grochowicz, prof. uczelni, dr hab. Małgorzata Maciejewska, dr hab. Magdalena Rogulska, dr hab. Marta Worzakowska, dr Andrzej Puszka, dr Przemysław Pączkowski, dr Łukasz Szajnecki i dr Joanna Osypiuk-Tomasik (Rys. 29.).

PODZIĘKOWANIA

Przez 80 lat uniwersytet był miejscem pracy i domem dla kilku pokoleń badaczy. Zapał, zaszczerpiiony przez pierwszych pracowników, towarzyszy nam do dziś. Z dumą i wielką radością przyjmowaliśmy do wiadomości informacje o kolejnych nowych obiektach uczelni, o zakupie nowoczesnego wyposażenia i oczywiście o sukcesach naszych pracowników. Rosnąca ranga uniwersytetu stanowiła dla nas źródło satysfakcji.

W ciągu 80 lat istnienia UMCS, dobrym wydarzeniom takim jak odzyskanie demokracji, wejście do Unii Europejskiej i NATO, towarzyszyły zawirowania, w tym przemiany ustrojowe, stan wojenny, szalejąca inflacja, pandemia koronawirusa COVID19 oraz konflikt zbrojny za naszą wschodnią granicą. Wszystkie te zmiany Uniwersytet przetrwał i zyskał nowe doświadczenia.

Mam nadzieję, że w kolejnych latach będzie funkcjonował tak dobrze jak do tej pory i szczęśliwie doczeka kolejnych jubileuszy. Chciałabym wyrazić wdzięczność za stworzenie kolejnym pokoleniom pracowników i studentów godnych warunków do działania. A osobiste życzenia sukcesów, dobrej i owocnej pracy, składam pracownikom katedr chemii organicznej i chemii polimerów.

PIŚMIENNICTWO CYTOWANE

- [1] M. Kuchciak, *Wiadomości Uniwersyteckie*, 2024, 1/306, 38.
- [2] D. Gałaszewska-Chilczuk, *Pamięć i Sprawiedliwość*, 2008, 7/2 (13), 261.
- [3] A. Sroga, *Studenckie lata*. Wydawnictwo Lubelskie, Lublin 1966.
- [4] *Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej: 3 lata pracy*. Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 1947.
- [5] M. Markiewicz, *Nauczyciele Przyszłych Lekarzy*, Wydawnictwo, Introligatornia S.C. Lublin 2019.
- [6] *Spis wykładów i skład osobowy na rok akademicki 1950/51*. Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Drukarnia Prasowa, Lublin, 1950.
- [7] A. Waksmundzki, J. Rayss, *50 lat Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej*, Wydział Chemii 1944-1949, PRIMOOFFSET, Lublin 1994.
- [8] B. Gawdzik, J. Rayss, T. Gęca, *60 lat Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej*, Wydział Chemii, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2005.
- [9] A. Wróbel, J. Kotulska, *Pitagoras z Waksmundy*. Wydawnictwo Uniwersytetu Medycznego w Lublinie, Wyd. 2, Lublin, 2010.
- [10] A. Bielecki, B. Dobrzański, N. Łubnicki, A. Malicki, G.L. Seidler, A. Wolter, *10 lat Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie 1944-1954*. Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 1954.
- [11] *Wiadomości Uniwersyteckie*, 1994, rok 4, numer 5(28).
- [12] *Wiadomości Uniwersyteckie*, 2004, rok 14, numer 7(113).

Praca wpłynęła do Redakcji 25 czerwca 2024 r.

